

A Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola 100 éves jubileuma

DR. POLINSZKY KÁROLY
OKTATÁSI MINISZTER
KÖSZÖNTŐ BESZÉDE*

Tisztelt ünneplő Közönség!
Kedves Elvtársnők!
Kedves Elvtársak!

A Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola jubileumi ünnepségén köszöntöm a nagy múltú intézmény volt diákjait, az iskola tanárait, oktatóit, minden dolgozóját és tanulóját s a megjelent kedves vendégeket.

Alig egy hónapja ünnepelte a Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola évszázados jubiliumát. Ma a Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola fennállásának 100. évfordulójára emlékezünk. Azért említem e két intézményt együtt, mert mindkettő egy tőről fakad, az 1879-ben alapított „Középipari Tanodá”-ból származik.

A két testvér oktatási intézmény múltja több mint 60 évig összefonódott, 1941-ben lettek önállóak. Hazánk felszabadulása új mérföldkő volt az intézmény fejlődésében, de főként az utóbbi két évtized alatt alakult ki a két intézmény sajátos szakmai profilja. Ma más-más funkciót töltenek be az ipari szakemberképzésben, de jelentőségük külön-külön is kiemelkedik a magyar oktatási rendszerből.

A Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola jogelődjében, a pesti Középipartanoda vegyészeti szakosztályában az első évben mindössze 21 tanuló volt.

Az akkor még 3 évfolyamú iskola 1. osztályában a tanítás 1879. december 1-én kezdődött el. Az ünnepélyes tanévnyitó éppen ma 100 éve, december 7-én volt. A vegyész szakemberképzés azóta hosszú utat tett meg. Ennek itt csak fontos állomásairól tehetünk említést. Az első épület a Bodzafa utcában csakhamar szűknek bizonyult, az intézet a Népszínház utcába költözött. 1897-ben az iskola felvette a Budapesti Állami Felsőipariskola nevet és akkor a Vas utcában talált új otthonra. A Vas utcai épület adottságai és elsősorban a benne tanító kiváló nevelőtestület, a kiemelkedő tanáregyéniségek lehetőséget bizto-

sítottak a gyors előrehaladáshoz. Az iskola hírneve nőtt és mind nagyobb elismerést vívott ki a munkaadók, az ipar körében.

Az intézmény jóhírének megteremtésében nagy szerepe volt az iskola névadójának Petrik Lajosnak, a „Szervetlen vegyipari műtan” első tanárának, aki 1880-tól 1914-ig volt oktatója, majd igazgatója a szakközépiskola jogelődjének. A máig világító példakép a Grázi Műegyetemen szerzett vegyészmérnöki oklevelet, majd tanársegédként dolgozott. A tudományos munkát mint ipariskolai tanár, később mint igazgató sem hanyagolta el, jelentős eredményeket ért el a kerámia-ipar technológiájának fejlesztésében. Nagyszámú publikációi külföldi és hazai szaklapokban jelentek meg.

Nyugdíjasként sem szakadt el iskolájától, az oktatástól, óraadóként még sokáig tanított.

Életműve példamutató, élete követendő tanár és diák részére egyaránt. Petrik Lajost számos nagy tanáregyéniség követte. Már 1881-ben ki nevezték Petrik Lajos mellé a „Szerves vegytan körébe tartozó iparágak” tanárává Klemp Gusztávot, akinek nagy érdemei voltak az ipartanoda szervezésében és berendezésében.

1913-ban kezdte meg szolgálatát Grofcsik János, 1917-ben dr. Keresztes Tibor, 1936-ban Horváth Endre, mindhárman vegyészmérnökök. A sort még sok jeles tanárral, vegyésszel folytathatnám.

Tisztelt Elvtársnők, Elvtársak!

Az intézmény életében jelentős esemény volt a vegyészeti szakosztály kiválása, önálló iskolává alakulása. Akkor, 1941-ben költözött a Thököly úti épületbe, melyet 1974-ben jelentősen kibővítettünk. Az intézmény fejlődése a felszabadulás után gyorsult fel. A negyvenes évek útkeresése után, 1951-től mint vegyipari technikum, 1971-től mint vegyipari szakközépiskola működik. 1954-ben vette fel az iskola első vegyész tanárának, egykori igazgatójának, Petrik Lajosnak a nevét.

Ebben az időben, az iskola 75 éves fennállásakor nyerte el az Elnöki Tanácstól a „Munka Vörös Zászló Érdemrendet”. Ez a magas kitüntetés ma is kötelez, s erre az iskola az elmúlt 25 év alatt méltónak is bizonyult.

*Elhangzott az iskola jubileumi ünnepségén, 1979. dec. 7-én

Az elmúlt 100 év alatt több mint tízezren végeztek ebben az iskolában és szereztek vegyész-képzettséget. A fejlődést jól mutatja, hogy a felszabadulás előtt a Közép-Ipartanodában, illetve a Felsőipariskolában összesen 769-en végeztek, s több mint 9 ezer az utóbbi közel három és fél évtizedben. Ebben a nagymértékű mennyiségi növekedésben jelentős szerepet játszottak az esti- és levelező, valamint az üzemekbe kihelyezett tagozatok is.

A növekedés azonban nemcsak mennyiségi volt, jelentősen átalakult az intézményben folyó oktatás-nevelés tartalma is. A szakmai oktatásban a korábbi kisipari szemléletet 1950-től fokozatosan felváltotta a nagyüzemi szemlélet. A mind színvonalasabbá váló oktató-nevelő tevékenység a végzett szakemberek munkájának eredményében öltött testet.

Az egykori tanulók közül a múltban is és most is számosan voltak és vannak, akik igen jelentős, felelősségteljes irányító, vagy éppen tudományos munkát végeztek vagy végeznek. Ennek az iskolának volt tanulója Gróh Gyula egyetemi tanár, a kémiai tudomány nemzetközileg is elismert művelője. Közel 200-ra tehető azoknak a volt tanulóknak a száma, akik különböző tudományos fokozatra tettek szert.

Ezek közül is kiemelkedik dr. Kocsis Albert és dr. Szejtli János. Az iskola a szorosán vett szakmai képzés mellett mindig is gondot fordított a nevelésre, a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztésére, széles körű közművelődési tevékenységet folytatott és folytat ma is. Ez lehetőséget nyújtott arra, hogy a tanulók másirányú képességei is kibontakozhassanak.

Ennek is köszönhető, hogy a volt tanítványok közül több neves művész került ki, pl. Oberfrank Géza karmester, Ötvös Csaba operanékes.

Tisztelt Hallgatóim!

Magam is a vegyészek népes táborába tartozom.

Éppen ezért ne róják fel, ha most, a jubiláló iskolával szemben elfogult vagyok. Nem voltam ugyan az iskolának tanulója, de rövid ideig, 1946—1948 között, két tanéven át, az esti tagozaton magam is tanítottam. Így az iskola tanárai közé számítom magam. Igaz, három évtizede ennek, bizony régen volt.

Most azonban engem eltölt a jó érzés, mert ha keveset is, de közvetlenül is tehettem az iskoláért valamit. Ezért is van az, hogy a középiskolák közül a Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola életét, fejlődését természetesen jobban számon tartottam, figyelemmel kísértem. Ezért is állíthatom meggyőződéssel, hogy az iskola eddigi munkáját példaként állíthatjuk a többi, fiatalabb vegyipari szakközépiskolák nevelőtestületei elé. Az eredmények számbavételének ezekben az ünnepi óráiban ki kell hangsúlyoznom, hogy ez a mindenkori nevelőtestület áldozatos munkájának köszönhető elsősorban.

Kedves Elvtársnők! Elvtársak!

Ez az iskola két évtizeden át vegyész-technikusokat bocsátott ki, majd áttért a középfokú vegyész-képzésre. Az elmúlt két évtizedben alapvető változások történtek a vegyiparban, a vegyipari technológiákban. Ehhez hozzá kellett igazítani a vegyész-képzést is.

1978-ban az intézet áttért az alapfokú szakemberképzésre: vegyianyag-gyártó és vegyész-analitikus szakmunkások képzésére. Első pillanatra úgy tűnik, visszalépés történt, presztizsveszteség érte az iskolát.

Látnunk kell, hogy korunk gyorsan változó viszonyai között, a dinamikusan fejlődő magyar vegyiparnak magasan képzett, alapos általános és szakmai műveltséggel, gyakorlattal rendelkező szakmunkásokra van szüksége, s ilyen munkások kiképzése a további fejlődés záloga is.

Hogy a képzési cél változása tényleg presztizsveszteség-e, az tulajdonképpen az adott iskolán és annak nevelőtestületén múlik. Azon, képesek-e a szakmunkásképzést színvonalasan megvalósítani.

Elsősorban a nevelőtestület hozzáállása, a tantervek adta keretek konkrét tartalommal való megtöltése, az étellel, a vegyiparral kiépített kapcsolat dönti el, hogy a kikerülő, érettségizett vegyipari szakmunkások milyen általános- és szakmai műveltséggel rendelkeznek, hogyan állják meg helyüket a szakmában és a közéletben. Világosan kell látnunk, hogy a ma vegyipari szakmunkásának valójában szélesebb körű általános műveltséggel és elmélyültebb szakismerettel kell rendelkeznie, mint a tegnap középfokú szakismerettel rendelkező vegyészének.

Hogyan lehet az új képzési célt megvalósítani? Természetesen csak úgy, ha a lelkiismeretes napi munkában mindenkor helytállva, szoros kapcsolatot építenek ki a képzésben érdekelt minisztériummal, s az együttműködő tárcaállalatokkal.

Ez a kapcsolat adja meg azt a szükséges hátteret, amelyre támaszkodva az oktatás tartalmát szüntelen korszerűsítve, az ipar fejlődésével lépést tartva oldja meg mind az alapfokú, mind a középfokú ismeretekkel rendelkező szakemberek képzését. Az a nagy tapasztalat, amely 100 év alatt felhalmozódott, az a nagy szellemi erő, amelyet a 64 fős tantestület ma képvisel, biztosíték arra, hogy sikerrel megoldják az új nevelési-oktatási feladatokat is.

Kedves Elvtársnők! Elvtársak!

A jelen és a jövő nagy feladatai egyre több, korszerűen képzett, a termelési-technológiai folyamatokat áttekintő, azokat megújítani tudó munkaszerető szakmunkást igényelnek. Népgazdaságunknak olyan szakközépiskolában képzett szakemberekre van szüksége, akik szakmájuk általános elemeit, követelményeit elsajátítva, általános műveltségük birtokában képesek arra is, hogy új készségeket is kifejlesszenek önmagukban. A megújulás, az oktatás tartalmának szüntelen, folyamatos korszerűsítése érdekében keresnünk kell annak a módját, hogyan lehetne a termelést és

az iskolát közelebb hozni egymáshoz. Egy nem teljesen feltárt lehetőségként kínálkozik, ebben: az iskola mérnök- és műszaki tanárai, szakoktatói miként kapcsolódhatnak be a termelésbe, a kutató munkába. Az új típusú szakközépiskola fontos feladata ugyanakkor az is, hogy az arra rátermett tanulókat jobban felkészítse a szakirányú felsőfokú továbbtanulásra. Ezért is törekszünk arra, hogy minél kisebbre csökkentsük a szakközépiskola és a gimnázium általános műveltséget adó tantervi törzsanyaga közötti különbséget.

Úgy gondolom, hogy az elmondottak elegendő bizonyítékul szolgáltak arra, hogy az alapfokú szakmai képzést nyújtó szakközépiskoláknak új szerű, minőségileg is magasabb nevelési-oktatási feladatokat kell megoldani.

Tisztelt Elvtársnők! Elvtársak!

1965-ben a technikusképzés levált az iskolarendszerű képzésről. Az akkori döntést az 1972. évi oktatáspolitikai párthatározat is megerősítette. Ennek következtében a Petrik Lajos Szakközépiskolában is megszűnt az iskolarendszerű vegyész-technikus képzés, hogy helyet adjon az új rendszerű munka melletti technikusképzésnek és minősítésnek. Ebben az iskolában 1974-től van technikus minősítés. Az első alkalommal 220-an szereztek meg a vegyésztechnikusi oklevelet. Azóta évenként 3—400 fő tesz minősítő vizsgát.

A szerzett tapasztalatok igazolták a döntés helyességét, de ugyanakkor felszínre kerültek a jelenlegi technikusképzés és minősítés problémái is. A szakközépiskola képzési céljának részbeni megváltoztatása, az ipar-mezőgazdasági területen a szakközépiskolai szakmunkásképzés túlsúlyba jutása, parancsolóan megköveteli a technikusképzés és minősítés továbbfejlesztését, az új, megváltozott helyzethez való igazítását.

A technikusképzés új koncepciója most van kialakulóban. Annyi már most is mondható, hogy a jelenlegi megoldással szemben szervezetesebbé kívánjuk tenni a technikusok képzését. A szakközépiskolákhoz kapcsolt, szakközépiskolákban szervezett felnőttoktatási tagozatokon tervezzük az alapfokú szakmai képzéssel rendelkező szakemberek, pontosabban az érettségizett szakmunkások technikussá képzését.

A változatlanul középfokú szakképesítést nyújtó ipari—mezőgazdasági szakközépiskolákban végzetek technikusképzése is a felnőttoktatás keretében történne, de lényegesen rövidebb időtartamban.

Ezután kijelölt szakközépiskolákban kerül sor a képesítővizsgára, amelynek sikeres letétele alapján állítható ki a technikus oklevél.

Úgy gondolom, hogy a szakközépiskolák szaktanárai, esetleg külső, a termelésben dolgozó szakemberek bekapcsolása, valamint az iskolák felszereltsége kellő garancia arra, hogy a munka melletti iskolai felnőttoktatásban a technikusképzés színvonalas legyen, s megfeleljen a növekvő igényeknek.

A részletek kimunkálása az érdekelt tárcákkal, országos hatáskörű szervekkel szoros együttműködésben folyik.

Kedves Elvtársak!

Amikor e jubileumi ünnepségen méltán szólok elismeréssel az intézet eredményeiről, megtisztelő kötelességemnek tartom, hogy köszönetet mondjak a budapesti, a XIV. kerületi párt- és társadalmi szervezeteknek, a Fővárosi Tanácsnak, amelyek mindenkor gondos figyelemmel kísérték az iskola működését, és hathatós segítséget nyújtottak feladatai, gondjai megoldásához.

Elismeréssel és köszönettel szólok a Nehézipari Minisztérium és vállalatai segítségéről, amelyet az iskola szakmai munkájának irányításához és anyagi gyarapodásához nyújtottak. Az iskola előtt álló feladatok teljesítése nem volna lehetséges segítségük, közreműködésük nélkül.

A jubileumi alkalmakkor elhangzó méltatás mindig ünnepélyes és csak a fejlődés fontosabb állomásait mutathatja be. A Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola munkájának, eredményeinek ismeretében azonban tényként állapíthatom meg, hogy az intézmény jelentősen kivette részét az alap- és középfokú képzéssel rendelkező vegyipari szakemberszükséglet kielégítéséből. Népgazdaságunk, társadalmunk a jövőben is számít az iskola kiemelkedő oktató-nevelő munkájára. Amikor e szép, de ma könnyűnek éppen nem mondható feladatok megvalósításához újabb sikereket és alkotókedvet kívánok, ismételten emlékeztetni szeretném az ünnepély minden résztvevőjét arra, hogy a szakközépiskolák fontos helyet töltenek be iskolarendszerünkben, szerepük a jövőben csak növekszik. Jól mutatja ezt a tényt a középiskolás tanulók számaránya is. Ma a középiskolások nagyobb része szakközépiskolába jár. S ezt a jövőben is így tervezzük. Növelni kívánjuk a társadalmi mobilitás érdekében a szakirányú felsőoktatásban továbbtanuló, szakközépiskolát végzett tanulók számát is. Azt szeretnénk, ha a szakközépiskolában fiatalon elsajátított szakmaszeretet a felsőoktatásban hivatássá érlelődne.

Kedves Tanulók!

Legyetek büszkék nagymúltú iskolátokra, az elődökre. Példájuk buzdítson mind a tanulmányokban, mind magatartásotokban nagyobb felelősségre, nagyobb helytállásra.

Törekedjenek jobb tanulmányi eredmények elérésére, elődeitek túlszárnyalására!

Ne feledjétek, ásványi kincsekben viszonylag szegény hazánknak sok kiművelt, munkáját, hivatását szerető, áldozatot is vállalni tudó és szívesen vállaló szakemberekre van szüksége. Továbbhaladásunk fő forrása a hozzáértéssel végzett, szorgalmas munka.

Tisztelt Hallgatóim!

A jubiléum iskolának 100 év alatt sokszor változott az elnevezése, változtak a fenntartók, részben módosult a képzési célja is. Ugyanakkor

mind a mai napig a vegyészképzést, ezen keresztül a vegyipart szolgálta, ez lesz a feladata a jövőben is. Ez adjon stabilitást, biztonságérzetet az iskola és a nevelő-oktató munka számára. A lehetőség adott az alkotó-kezdeményszerző munkához, az új, hatékonyabb tanítási módszerek kipróbálásához, a kísérletekhez.

Ezt azért is emelem ki külön, mert ebben az iskolában is ebben a tanévben kezdődött el egy kísérlet, amely a távlati iskolarendszer kidolgozásával kapcsolatos. Nagy figyelemmel kísérjük ezt a munkát, mert szeretnénk megbízható tapasztalatokat és tényanyagot szerezni a későbbi döntések előkészítéséhez.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Kedves Elvtársnők! Elvtársak!

Ezekben az ünnepélyes órákban az évszázados múltból erőt merítve, bizakodva tekinthet az intézmény minden nevelője, dolgozója, tanulója a holnapra. A megnövekedett igények és követelmények teljesítéséhez biztosíték az elmúlt száz év alatt felgyülemlett sok-sok tapasztalat, értékes hagyomány, a nevelőtestület hivatásszeretete és a társadalom segítése, gondoskodása.

A jubiláló Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskolának sok sikert, dolgozóinak, tanulóinak erőt, fegyelmzett munkát és jó egészséget kívánok! Köszönöm a figyelmüket!

A kézirat beérkezett: 1980. febr. 20